

ÖDEMELER BİLANÇOSU

Mertcan ÖNEÇ

Ödemeler Bilançosu

- Bir ülkenin, belirli bir dönem içinde, mal, hizmet ve sermaye akımları gibi işlemler dolayısıyla dış dünyadan sağladığı gelirler ile dış dünyaya yaptığı ödemeleri içeren tüm iktisadi ilişkilerin sistemli bir biçimde yer aldığı bilançodur.
- Ödemeler bilançosu, ülkelerin söz konusu dönem içerisindeki dış ekonomik ve mali ilişkilerinin durumunu göstermektedir.

Ödemeler Bilançosu

A-) Cari İşlemler

I – Mal Ticareti

- İhracat
- İthalat

II - Hizmetler Ticareti (Görünmeyen İşlemler)

- Dış Turizm
- Yabancı Sermaye Gelir ve Giderleri
- Uluslararası Bankacılık ve Sigortacılık Hizmetleri
- Uluslararası Ulaşım Hizmetleri
- İşçi Gelirleri
- Özel Hizmetler

III - Transferler (Tek Yanlı Transfer Hesabı)

Cari İşlemler Dengesi

B-) Sermaye Hesabı

- Doğrudan Yatırımlar
- Portföy Yatırımları
- Uzun Vadeli Sermaye Hareketleri
- Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri

C-) Resmi Rezerv Hesabı

- Döviz Hareketleri
- Altın Hareketleri
- IMF Rezerv Pozisyonu

D-) Net Hata ve Noksan

A-) Cari İşlemler

Ödemeler Bilançosunun “Cari İşlemler Hesabı ” ;
Mal ihracat ve ithalatını , hizmet ihraç ve
ithalatını ve yurtdışından gelen gelirlerle ,
yurtdışına gönderilen gelirleri (işçi gelirleri ve
yatırım kazançları , mülk gelirlerini)
kapsamaktadır.

A-) Cari İşlemler

Mal Dengesi

Mal Dengesi , mal ihracatı ve ithalatı arasında ki farkı gösterir. Mal ihraç gelirleri , mal ithal giderlerinin üzerinde ise “ **dış ticaret fazlası** ” , ithal giderleri , ihraç gelirleri ile karşılanamıyorsa “ **dış ticaret açığı** ” vardır.

Cari İşlemler Dengesi

Cari işlemler Dengesi ; mal ticareti , hizmet ticareti , net gelir ve tek taraflı transferlerin nihai sonucudur.

A-) Cari İşlemler

Mal Ticareti

Mal Ticareti görünebilir somut mallar üzerinde ki İhracat ve İthalatı kapsar.

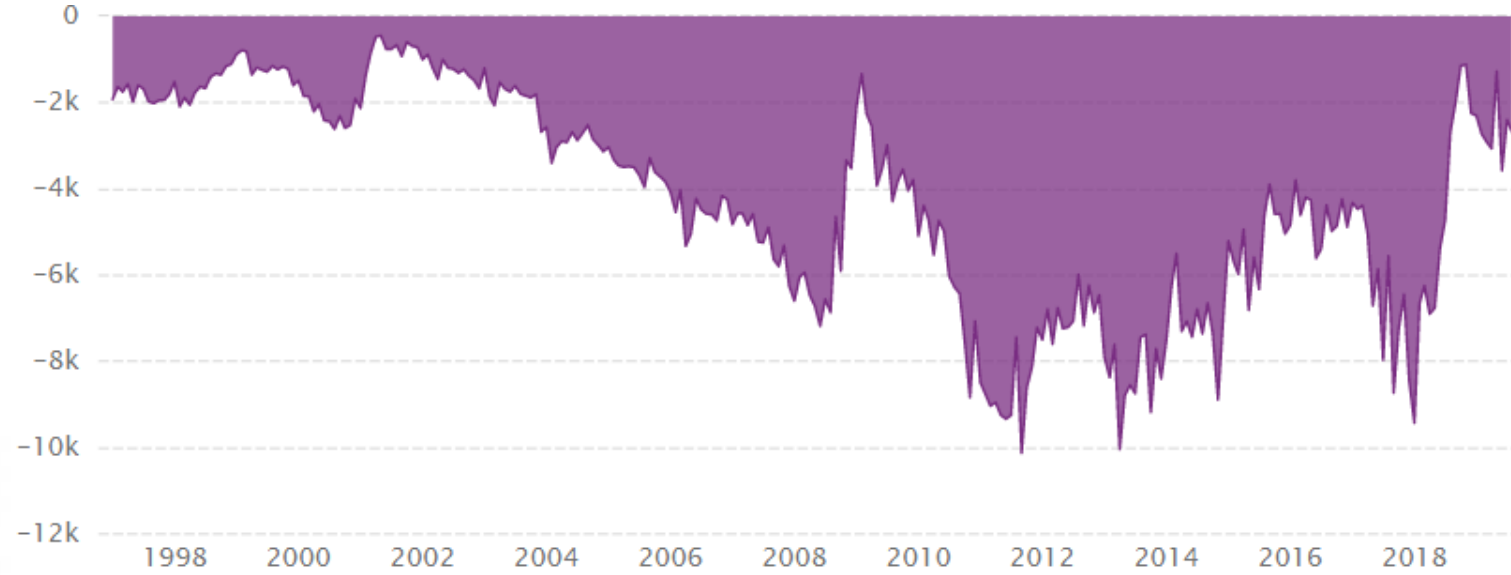
İhracat

İhracat, kişi ve kuruluşlarca üretilen mal ve hizmetlerin yurtdışına satılmasıdır. İhracat kısaca dış satım demektir. İhracat en geniş anlamıyla, bir ülke sınırları içerisinde serbest dolaşımda bulunan malların ve hizmetlerin başka ülkelere satılmasıdır

İthalat

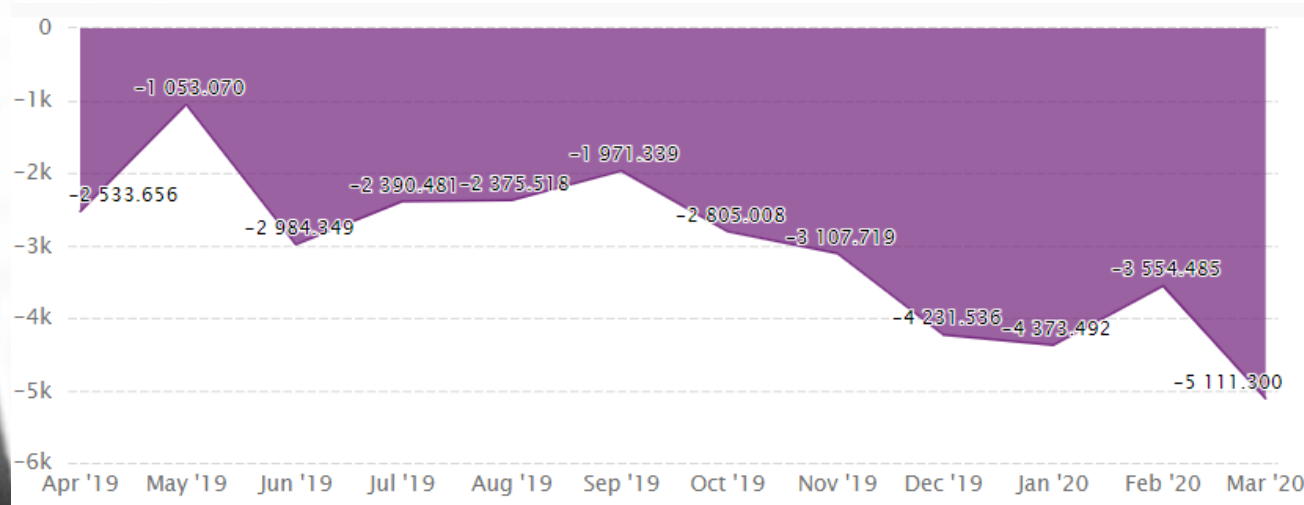
İthalat ya da dışalım, yurtdışında üretilmiş malların, ülkedeki alıcılar tarafından satın alınmasıdır.

TİCARET DENGESİ

Yandaki şekilde Türkiye'nin 1998-2018 arası ve 2019 nisan 2020 mart arası ticaret dengesi verileri verilmiştir.

2012 den bu yanda - seyir düşmektedir.

A-) Cari İşlemler

Hizmet Ticareti (Görünmeyen İşlemler)

- Hizmet ihracı ve hizmet ithalinin kaydedildiği hesaptır. Kapsamı içinde taşımacılık (navlun dahil), turizm gelir ve giderleri, haberleşme hizmetleri, inşaat hizmetleri, sigorta hizmetleri, finansal hizmetler, bilgisayar ve bilgi hizmetleri, patent ve lisans komisyonları, ticari ve ticaret bağlantılı diğer hizmetler, finansal kiralama hizmetleri, çeşitli teknik hizmetler, kişisel kültür ve eğlence hizmetleri ve resmi hizmetler yer alır.
- Görünmez Kalem denmesinin sebebi hizmet üretildiğinde bunun mal gibi somut bir şey olmaması nedeniyle görülememesidir.

Mal Dengesi

Yıllar	İhracat (bin ABD \$)	İthalat (bin ABD \$)	Dış Ticaret Dengesi (bin ABD \$)
2002	36.059.089	51.553.797	-15.494.708
2003	47.252.836	69.339.692	-22.086.856
2004	63.167.153	97.539.766	-34.372.613
2005	73.476.408	116.774.151	-43.297.743
2006	85.534.676	139.576.174	-54.041.499
2007	107.271.750	170.062.715	-62.790.965
2008	132.027.196	201.963.574	-69.936.378
2009	102.142.613	140.928.421	-38.785.809
2010	113.883.219	185.544.332	-71.661.113
2011	134.906.869	240.841.676	-105.934.807
2012	152.461.737	236.545.141	-84.083.404
2013	151.802.637	251.661.250	-99.858.613
2014	157.610.158	242.177.117	-84.566.959
2015	143.838.871	207.234.359	-63.395.487
2016	142.529.584	198.618.235	-56.088.651
2017	157.019.765	233.799.619	-76.779.854

Tablolarda Türkiye'nin 2002-2017 arası Dış Ticaret Dengesi ve Dış Ticaretin Açık verdiği Ülkeler sıralaması verilmiştir.

Türkiye'nin En Fazla Dış Ticaret Açığı Verdiği Ülkeler (Bin, USD)				
Sıralama	Ülke	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Açığı
1	Çin	2,329,371	25,440,454	-23,111,083
2	Rusya	1,733,569	15,160,961	-13,427,392
3	Almanya	14,004,848	21,473,789	-7,468,941
4	Güney Kore	518,976	6,384,206	-5,865,230
5	Hindistan	652,018	5,757,156	-5,105,138
6	ABD	6,627,763	10,867,495	-4,239,732
7	Japonya	354,568	3,943,602	-3,589,034
8	İtalya	7,583,132	10,220,724	-2,637,592
9	Malezya	321,585	1,996,907	-1,675,322
10	Vietnam	234,123	1,735,872	-1,501,749

A-) Cari İşlemler

		2019 Ocak-Şubat	2020 Ocak	2020 Şubat	2020 Ocak-Şubat
A-	CARİ İŞLEMLER HESABI	-297	-1.613	-1.230	-2.843
1.	İhracat	28.409	14.862	14.694	29.556
2.	İthalat	30.389	18.162	16.595	34.757
	Mal Dengesi	-1.980	-3.300	-1.901	-5.201
3.	Hizmet Gelirleri	6.944	4.163	3.709	7.872
4.	Hizmet Giderleri	4.163	2.305	2.217	4.522
	Mal ve Hizmet Dengesi	801	-1.442	-409	-1.851

Tablo bizlere Türkiye'nin 2019 Ocak-Şubat ve 2020 Ocak-Şubattaki Cari işlemler hesabından Mal ve Hizmet Dengesini vermektedir.

A-) Cari İşlemler

Transferler (Tek Yanlı Transfer Hesabı)

- Tek yanlı transferler , tek taraflı olarak hükümetlerin yabancı ülkelere yaptıkları veya yabancı ülkelere aldıkları finansal yardımları , yabancı ülkelerde elde edilen emekli maaşı ve işçi gelirlerinin anavatana gönderilmesini ifade etmektedir
- Hükümet, özel kesim ve sivil toplum örgütlerinin yabancı ülkelerdeki yerleşiklere yaptıkları parasal veya ayni bağış ve yardımlar, gönderdikleri hediyeler ve uluslararası kuruluş ödentilerinden oluşan ve ödemeler bilançosunun cari işlemler hesabında yer alır.

B-) Sermaye Hesabı

- **Sermaye hesabı ; Doğrudan Yabancı Sermaye yatırımları ve portfolyo yatırımlarını kapsamakta olup , yurtdışına verilen ve yurtdışından alınan borçların kısaca tüm sermaye giriş çıkışının teyit edildiği hesaptır.**

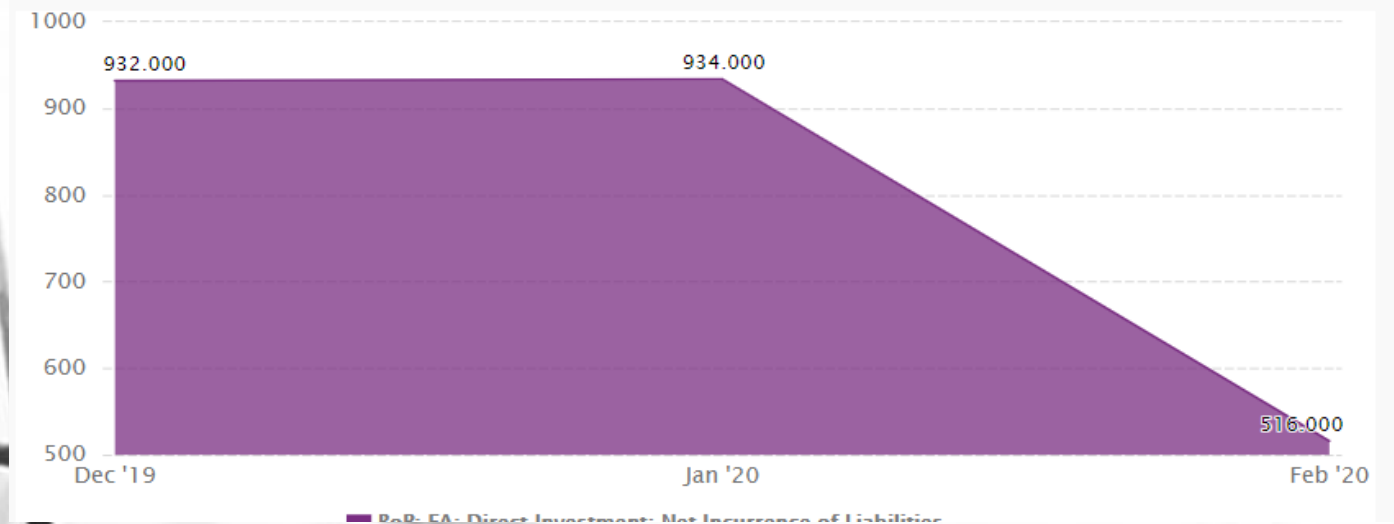
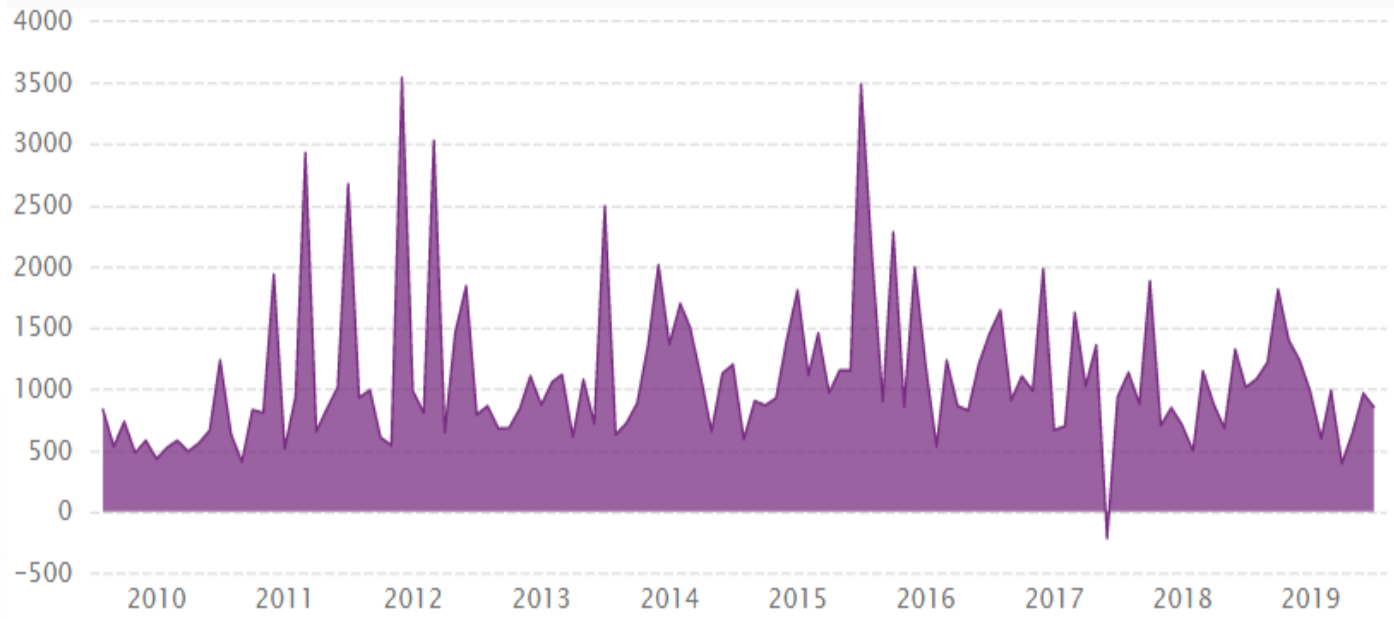

B-) Sermaye Hesabı

Doğrudan Yatırımlar

- **Doğrudan yabancı yatırım** ya da **doğrudan yabancı sermaye yatırımı** portföy yatırımları dışında kalan, bir veya birden fazla uluslararası yatırımcının tamamına sahip olarak veya yerli bir veya birkaç firma ile ortaklık hâlinde gerçekleştirdiği yatırılabılır kaynakların bir başka ülkeye taşınmasıdır.
- Doğrudan yabancı yatırımlar, çok uluslu şirketler aracılığı ile gerçekleşmektedir. Çok uluslu şirketlerin diğer ülkelerde yatırım yapmasının sebebi, yatırımın kendi ülkelerine göre daha kârlı olmasıdır. Ancak bu yatırım kararında sadece kârlılık değil, yatırımın riski de dikkate alınmaktadır. Bu riskler yatırımın yapılacağı ülkeye ve zamana bağlı olarak değişmekle beraber, ekonomik ve siyasi nitelikte olabilmektedir.

Doğrudan Yatırımlar

Yandaki şekilde Türkiye'ye 2010-2019 arası yapılan Doğrudan Yatırım ve 2019 Kasım ile 2020 Şubat arası yapılan Doğrudan Yatırım verileri vermektedir.

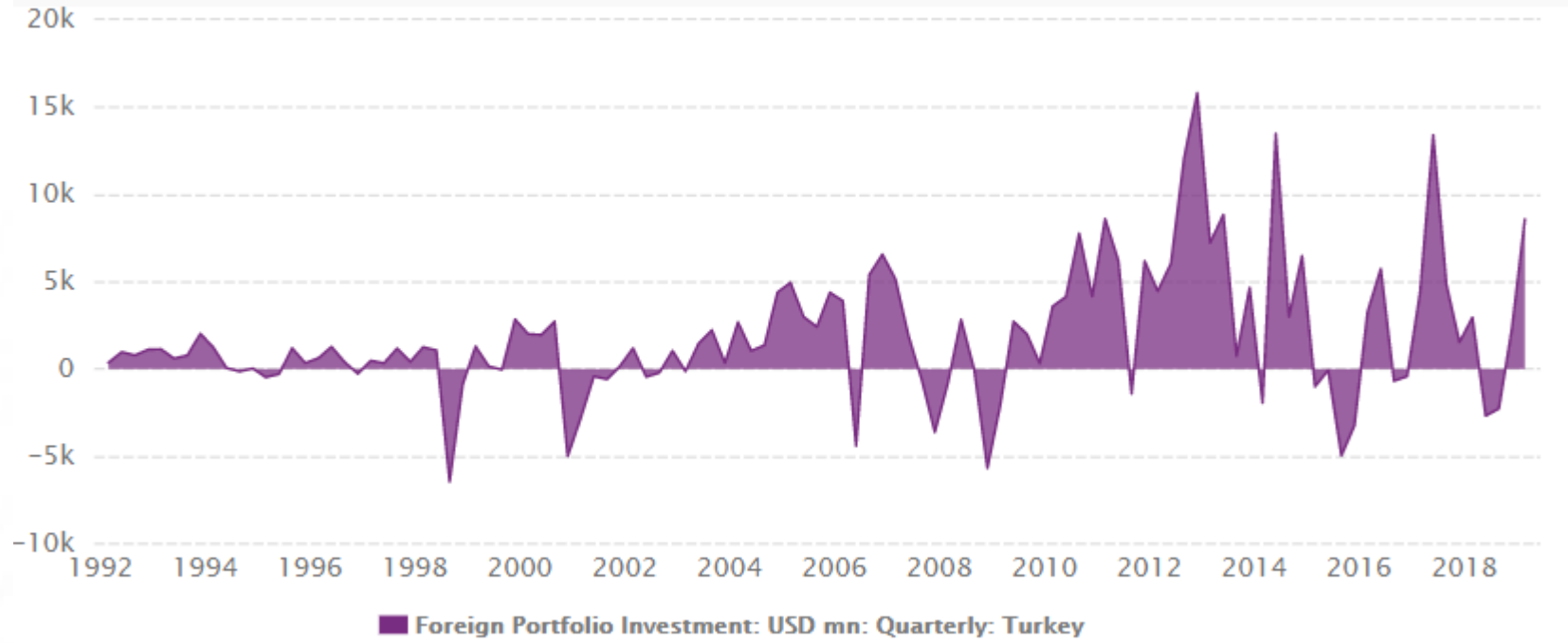
B-) Sermaye Hesabı

Portföy Yatırımları

- Menkul değere yapılan yatırımlar olarak tanımlanabilecek portföy yatırımları, genellikle hisse senetleri, kamu veya özel kuruluşlarca ihraç edilen bono ve tahvil şeklindeki borç senetleri ile diğer para piyasası araçları kullanılarak yurt dışı yerleşiklerle yapılan işlemleri içermektedir.

Portföy Yatırımları

2002 de itibaren net bir şekilde portfolyo yarıtımlarının arttığını görebiliyoruz.

B-) Sermaye Hesabı

Uzun Vadeli Sermaye Hareketleri

- Doğrudan yabancı sermaye yatırımı ile vadesi bir yılı aşan dolaylı yabancı sermaye yatırımı biçiminde sermayenin bir ülkeden diğer ülkeye hareketidir.

Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri

- Faiz veya döviz ara kazancından yararlanmak amacıyla vadesi bir yıla kadar olan dolaylı yabancı sermaye yatırımı ve döviz tevdiat hesabı biçiminde sermayenin bir ülkeden diğer ülkeye hareketi.

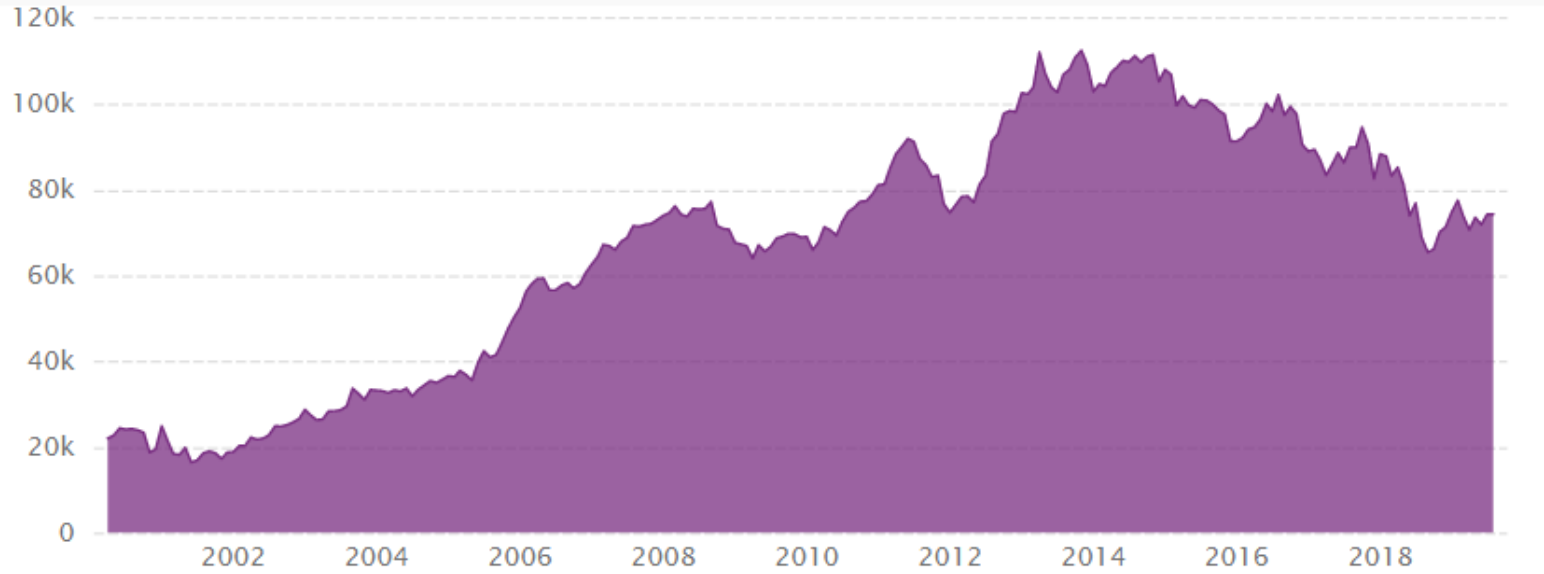
C-) Resmi Rezerv Hesabı

Bir ülkenin döviz, altın ve IMF kaynaklarından oluşan uluslararası rezervlerinin yapısındaki değişmeyi gösterir. **Resmi rezervler**, sadece Merkez Bankası'nın sahip olduğu **rezervleri** ifade eder. Buna kamu bankalarının, Merkez Bankası'nda tuttuğu dövizler de dahildir.

MERKEZ BANKASI REZERVLERİ (Milyon \$)

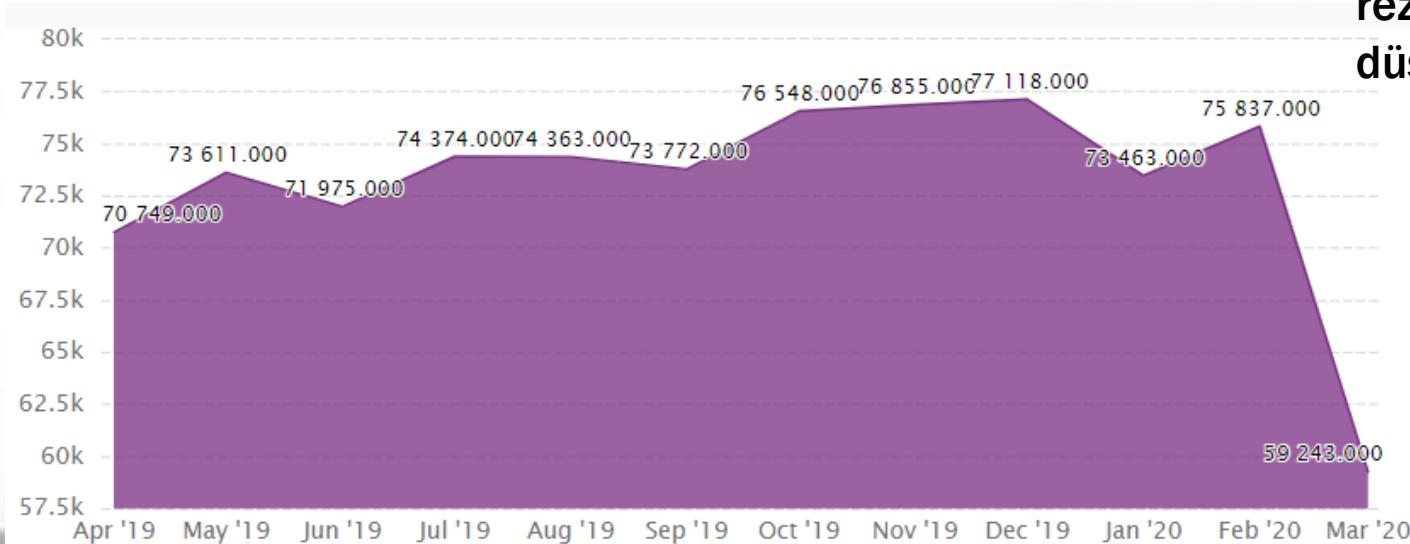
Tarih	Altın Rezervi	Brüt Döviz Rezervi	Toplam Rezervler
31/12/2010	5.264	80.696	85.960
30/12/2011	9.888	78.330	88.218
28/12/2012	19.970	100.320	120.290
27/12/2013	20.873	112.003	132.876
26/12/2014	20.135	106.315	126.450
31/12/2015	17.606	92.923	110.529
30/12/2016	14.051	92.051	106.102
29/12/2017	23.542	84.111	107.653
28/12/2018	19.950	71.980	91.930
04/01/2019	20.238	72.931	93.169
11/01/2019	20.361	72.450	92.811
18/01/2019	20.417	73.830	94.247
25/01/2019	19.862	73.471	93.333
01/02/2019	20.567	77.059	97.626
08/02/2019	20.448	78.383	98.831
15/02/2019	20.428	78.125	98.553
22/02/2019	20.549	79.122	99.671
01/03/2019	20.969	79.096	100.065
08/03/2019	20.433	76.963	97.396
15/03/2019	20.657	73.782	94.439

C-) Resmi Rezerv Hesabı

2002 de rezerv hesaplarında başlayan yükseliş 2017 den itibaren düşme eğilimine girmiştir.

Özellikle corona virüsü ile birlikte ocak ve şubat ayında rezervlerde ciddi anlamda düşüş yaşanmıştır.

C-) Resmi Rezerv Hesabı

Döviz Hareketleri

Döviz yabancı ülkeler tarafından kullanılan para birimidir. Döviz kuru ise bir birim ülke parasının diğer bir ülke parası cinsinden fiyatına, değerine denir

Altın Hareketleri

Dolar, 1973 yılında ABD Başkanı Richard Nixon'ın **altın** standardını terk etmesiyle rezerv para birimi oldu.